

Den lille sorg kan også være stor

Da Kristina Sørensens hund døde var dyregravpladsen i Viby den eneste rigtige mulighed for at have et sted at sørge over tabet. Kæledyrsorg skal tages seriøst, mener psykoterapeut Lizl Rand, og derfor er dyregravpladserne et vigtigt tilbud til sørgende kæledyrsejere.

Af Jacob Zaulich

Træværket til dyregravpladsens indgang har set bedre dage. Foto: Jacob Zaulich

Mellem Århus Syd Motorvejen og et parcelhuskvarter i Viby ligger et skovareal. På denne vinterdag i december danner tågen og de sporadiske dråber af tøsne en tungsindig hinde over skoven, der suppleres af motorvejens tydelige summen i baggrunden.

En nyligt istandsat trælåge på 2,5 meter og et træskilt, hvor der står 'Dyregravpladsen Århus', manifesterer indgangen til en gravplads på størrelse med en fodboldbane. Her ligger Bastian sammen med en lang række af århusianske kæledyr.

'Skøre, dejlige Bastimand. Mor og far elsker dig så højt og savner dig ubeskriveligt', står der på en grå flise, der udgør gravstedet for Kristina Sørensens hund, der gik bort maj 2019. Efter at have haft hund kortvarigt i sin barndom var Kristina opsat på at få sine egne hunde, når hun flyttede hjemmefra. I 2006, da Kristina er 19 år, får hun derfor sin egen hund Bastian; en sort labrador med krudt i.

"Bastian var totalt ustyrlig. Han lavede ikke andet end ulykker og holdt mig vågen. Jeg tænkte bare 'nej, nej, hvad har jeg rodet mig ud i?'" , siger Kristina.

Når du køber en hund, køber du en sorg

Få måneder efter, at Kristina får Bastian, dør Kristinas mor uventet. Der ændrer Bastian adfærd.

”Hendes død var selvfølgelig sindssygt hårdt at forstå og lære at leve med. Bastian var kun fem måneder, men det var som om, at han forstod, at nu skulle der ro på. Nu skulle han være der for mig. Han vidste lige, hvornår han skulle lægge sig på min mave, give mig ro og tryk, og nysse mine tårer væk.”

Bastians nye adfærd var en øjenåbner for Kristina.

”Der gik et eller andet op for mig omkring hunde. De var ikke bare nogle søde pelsbolde, man kunne lege med og kæle med. Der var mere i dem”, siger Kristina

For Kristina er Bastian en trøst i en mørk tid. Han når at blive 13,5 år, da han en sen aften i maj 2019 dør efter et par måneders sygdom. Hun bliver stadig rørt, når hun skal tale om forløbet.

”Jeg ligger med Bastian, og han er ved godt humør. Så rejser han sig op, flyver ind i stuen og stiller sig der. Han prøver at kaste op og lave pølser på samme tid. Så vidste jeg godt, at så er det nu”.

Kristina tager Bastian med til dyrlægen samme aften, hvor han ’bliver lagt til hvile’. Efterfølgende har det været svært for Kristina at tale om tabet af Bastian.

”Jeg har ikke turdet dele sorgen med så mange. Hvis man kommer ud på sin arbejdsplads og fortæller, at man tog fri sidste uge, fordi ens hund er død, så bliver der bare jeket med det”, siger Kristina.

Kristina med den sorte labrador Bastian. Foto: Kristinas eget billede

En sorg, der skal tages seriøst

Der er ca. 810.000 hunde og ca. 730.000 katte i de danske husstande, og i en undersøgelse fra Københavns Universitet fra 2021 fastslås det, at over 90% af kæledyrsejere mener, at kæledyret betyder noget personligt for dem. Tilmed viser undersøgelsen, at det i særdeleshed er hunde, der har formået at åbne menneskets hjerter.

Ifølge psykoterapeut Lizl Rand er hunden noget helt særligt, fordi man går op og ned ad den hver dag. Den giver dig opmærksomhed og du ligeså.

Lizl Rand har selv oplevet sorgen ved at miste et kæledyr, og har igennem årene haft flere forløb med klienter, der skulle guides i kæledyrsorg.

"Jeg havde eksempelvis en mand, der ringede til mig, som sagde, at han aldrig havde troet, at han skulle ringe til sådan en som mig. Han var fuldstændig ude af den, og havde været sygemeldt i to dage, på grund af, at hans hund var død. Han var bange for, om han var ved at blive skør, sindssyg, mærkelig eller fuldstændig kollapsede", siger Lizl Rand.

Sorgen over at miste et kæledyr kan sidestilles med sorgen over at miste et menneske, mener Lizl Rand. Dette bakkes op af et amerikansk studie fra National Center for Biotechnology Information udgivet i 2021, der konkluderede, at ejere, der oplever et kæledyrs død, kan rammes af en sorg, der kan sidestilles med et menneskes død.

"Jeg har haft folk, der har sagt, at for dem var det mere smertefuldt at miste deres hund, end deres forældre. Og det er jo ikke fordi man ikke er ked af at miste sin mor eller far, men den betydning det har for ens dagligdag at miste sin gamle far eller mor, er jo ikke lige så stor, som det er at miste en, du har indrettet hele din dagligdag efter", siger Lizl Rand og fortsætter:

"Det har større indflydelse på ens dagligliv at miste en hund, man har haft ved siden af sig i 12 år, end en slægtning, som man ikke har en dagligdag med".

Og det er netop i sorgen at gravpladserne kan komme i spil, påpeger Lizl Rand. Hun mener, at gravpladserne kan være et sted, hvor man kan adressere og placere sin sorg og virkeliggøre tabet.

Med mere end 60.000 registrerede er labradoren den mest udbredte hund i Danmark. Foto: Kristinas eget billede

Det svære farvel

På dyregravpladsen i Viby er hvert gravsted udsmykket med en flise med et tilhørende nummer. Efterårets løvfald har lagt sig på fliserne og skjuler mange af gravstederne. Jordbunden lægger heller ikke skjul på, at krat og ukrudt har fået frit spil, så mange af stierne er blevet til små forhindringsbaner af brændenælder og efeu. Men kigger man godt efter mellem skovbundens tætte bevoksning, fanger øjet de finurlige genstande, som de pårørende har pyntet gravstederne med i tidens løb. Der er blevet pyntet med alt fra stearinlys og legetøj til porcelænsfigurer og billedrammer med kæledyret.

Kristina stifter bekendtskab med dyregravpladsen i Viby allerede et år før Bastians bortgang, da hendes anden hund Sofus dør. På daværende tidspunkt boede Kristina i en lejlighed, og ville ikke begrave hunden i den tilhørende have. Hun vidste, at hun ikke vil bo i lejligheden for evigt. Kristina kunne ikke få sig selv til at lade Sofus blive kremeret, så hun måtte finde et andet alternativ. Og her faldt hun over Dyregravpladsen Århus i Viby.

Da Bastian dør i maj 2019, er Kristina heller ikke i tvivl om, at Bastian også skal have et gravsted i skoven i Viby. Sammen med kæresten kører de ud til dyregravpladsen en varm majdag. Da de ankommer, bliver de taget imod af en graver, der hjælper med at løfte Bastian ned til hans hvilested. Han er pakket ind i et tæppe.

”Jeg syntes, at det var utroligt svært at køre fra ham. Jeg havde ikke lyst til at køre. Jeg havde lyst til at blive der i skoven og ligge oven på hans gravsted, og bare blive hos ham. Jeg var bare fyldt med en tomhed og ubeskrivelig sorg”, siger Kristina.

Økonomisk uføre er skyld i potentiel lukning

Dyregravpladsen Århus i Viby er en ud af seks dyregravpladser i Danmark, og den har eksisteret siden 1989. Indtil sommeren 2021 var den drevet af organisation The Voice of Pets, som efter økonomisk uføre overdrog alt deres aktivitet til Dyrenes Beskyttelse Århus. Lederen af Dyrenes Beskyttelse Århus, Rold Nordentoft, fortæller, at de ved overtagelsen valgte ikke at drive dyregravpladsen videre. I stedet ville organisationen koncentrere sig om de levende dyr, som han forklarer det.

”Vi har indtil videre meddelt dyreejerne, at vi tager ansvar for gravpladsen, der ligger derude. Det gør vi ved, at de kæledyr, der ligger derude, fortsat får lov til at ligge der. Vi nedlægger det ikke, men vi foretager heller ikke yderligere begravelser. Vi fortsætter ikke driften af den, da det har forholdsvis mange omkostninger”, siger Rold Nordentoft og fortsætter:

”Folk har lejet sig ind for fem år ad gangen. Og det får jo en ende. Medmindre der er nogen, der griber bolden”.

Rold Nordentoft lægger ikke skjul på, at der har været borgere, der har været uforstående med Dyrenes Beskyttelse Århus’ beslutning.

”Der er en masse følelser i det her, men jeg tror, at de fleste har forståelse for, også dem, der har deres bedste ven begravet derude, at det er ret ressourcetungt at skulle drive det”, siger Rold Nordentoft.

Det er sorgen værd

En kvinde lufter sin hund og kigger nysgerrigt på skiltet til dyregravpladsen, men går beslutsomt udenom gravpladsen med sin hund. Gravpladsen ser heller ikke just indbydende ud længere. Den manglende drift har gjort, at gravpladsen i dag er præget af ukrudt og krat. Meterhøje planter af nye, selvgroede buske og træer gør det svært at gennemskue stier og gravsteder. Rundt omkring hænger der stadig skilte fra The Voice of Pets, selvom organisationen ikke længere eksisterer. Skiltene er lettere falmet efter halvandet år uden at blive passet.

Udfasningen af dyregravpladsen påvirker Kristina.

”Jeg har det egentlig ret frygteligt med det, fordi tilbuddet ikke længere står til dem, der kunne have brug for det. Jeg har meget stor medlidenhed med dem, der måtte stå i samme situation, som jeg gjorde med Sofus og Bastian”, siger Kristina.

Hun mener, at dyregravpladserne har deres berettigelse, eftersom det ikke er alle, der har en have, de kan begrave deres kæledyr i. Hvis man ikke har det godt med at efterlade sit kæledyr ved dyrlægen og få det kremeret, er mulighederne få.

"Hvis jeg ikke havde haft muligheden med dyregravpladsen, så skulle jeg lade mit lille hundebarn blive hos en fremmed dyrelæge. Det kunne jeg bare slet ikke leve med," siger Kristina.

Kristina besøger gravstedet med tre-fire måneders mellemrum. Her plejer hun at finde nogle blomster, tænde et lys og rive blade væk fra gravstedet.

"Derefter går jeg på hug og sidder inde i mit hoved og snakker lidt med Bastian. Jeg fortæller ham, hvor meget jeg savner ham, og at jeg håber at se ham igen en dag."

Når det er så svært at miste en hund, så kan man jo undre sig over, at du bliver ved med at have hunde?

"Begge gange jeg har oplevet at miste en hund, har jeg tænkt, at 'det kan jeg ikke overleve, det her. Det er simpelthen for svært'. Men de er netop den enorme sorg værd", siger Kristina.